

სიზმარი ყო-ვლად წმინდისა ღვთის-მშობლისა.

სახელითა მამისათა ღმრთისა და სულისა წმიდისათა, ამინ.

ერტსა დროსა და ყამსა იყო განსკუნებული ყოვლად წმიდა ღვთის-მშობელი წმინდა ქალაქსა შინა იუდას მხრისასა, მთასა ზედა ელეონისასა.

ამ ყამად მივიდა მასთან უფალი ჩვენი იესო ქრისტე, ძე ღვთისა, და რქვა მას:

— ჭი, დედა ჩემო, ყოვლად წმინდა ღვთის-მშობელო, მარადის ქალწულო მარიამ, განსკუნებულხარ, თუ რას აკეთებ?—ამ ყამს გამო-ედვიძ ყოვლად წმინდა ღვთის-მშობელს და რქვა მას:

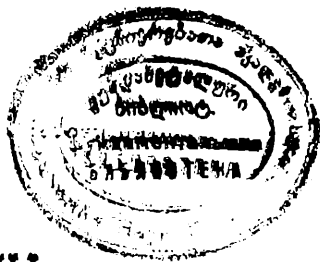
— ჩემო საყვარელო ძეო ღვთისაო, ამ წუთსა განვისკუნე მი-ლისაგან წმინდა ქალაქსა შინა ბეთლემისასა და ვნახე სიზმარი შე-ნი განსაკვირვალნი და საოცარი.

რქვა უფალმა იესო ქრისტემ:

— საყვარელო დედაო ჩემო, ყოვლად წმინდა ღვთის მშობე-ლო, მითხარი სიზმარი შენი.

მიუგო მას ყოვლად წმინდა ღვთის-მშობელმა თვალთა ცრემ-ლის დენითა:

— ჭი, უსაყვარელსო ჩემო იესო ქრისტე, ვნახე შენ ქალაქ-სა შინა იერუსალიმსა უკანონოდ იუდეებისაგან დაჭერილი და შეკრუ-ლი, მიყვანილი პონტოელ პილატესთან, ორტუსად შუა მიტყდილი ჯვარზედ ღურსმნითა, და შავი გვირგვინი გედგა წმინდასა თავსა ზე-და შენსა, და სახე შენი იყო აღურვებული ნერწყვითა, და გირტყავდენ წმინდასა ტუჩებსა შენსა ჭადაგების გულისათვის, გასძევდენ ნადეველ-სა, და გვერდი შენი იყო განპობილი მახვილითა და გადმოდიოდა სი-სხლი და წყალი—დასახსნელათ მთელი ქვეყნისა, დასახსნელათ ამა-

СОНЪ ПРЕСВЯТОЙ БОГОРОДИЦЫ.

(Записано со словъ жителя сел. Свири, Кутаисскаго уѣзда, Алексѣя Цхададзе).

Во имя Отца и Сына и Св. Духа, аминь.

Въ одно время и въ одинъ день покойная Пресв. Богородица была во святомъ градѣ Іудейской страны, на горѣ Елеонской.

Въ то время пришелъ къ ней Господь нашъ Іисусъ Христось, Сынъ Божій, и сказалъ ей:

„О, мать моя, Пресв. Богородица, Приснодѣва Марія, преставилась ли ты, или что ты дѣлаешь?“ Тогда Пресв. Богородица проснулась и сказала Ему:

„Возлюбленный мною Сынъ Божій, въ эту минуту я спокойно спала во св. градѣ Виѳлеемѣ и увидѣла сонъ, который удивить и поразить Тебя.

Господь Іисусъ Христось сказалъ:

„Возлюбленная мать моя, Пресв. Богородица, расскажи Мнѣ твой сонъ“.

Пресв. Богородица со слезами на глазахъ отвѣчала Ему:

„О, возлюбленный мой Іисусъ Христось! я видѣла Тебя въ городѣ Іерусалимѣ незаконно пойманнымъ и связаннымъ, приведеннымъ къ Понтійскому Пилату и пригвожденнымъ къ кресту между двумя разбойниками; на головѣ твоей святой былъ положенъ черный вѣнецъ; лицо твое было испачкано плевками, и били Тебя по святымъ губамъ твоимъ за проповѣдь твою; поили Тебя желчью, и ребро твое было расколото остриемъ, и сочились оттуда кровь и вода, во спасеніе

თის სულისა; მზე დაბნულდა, მთვარე გადაიქცა მიწად, მიწა და ცა შეირყენ, ქვები დაირღვენ, ფარდა ტამარსა შინა ერუსალიმისა გაიწვია ორ ნაწილად — ზევიდნ ძირამდე, დაბნულდა დედა-მიწა 6-ს საათზედ, მეტყველ მშვენიერმა იოსებმა და ნიკოდიმოსმა ჰკითხეს ჰოცოტოელ პილატეს და წმინდა სხეული შენი ჩამოიღეს ჯვარიდგან და ჩადგეს კუბოში; დილას ადრე მივიდნენ მცველნი და მწყობდენ სხეულსა შენსა; მესამე დღეს, დილით ადრე, მივიდნენ შენ სხეულთან ძირონ-მცხებელნი, წაუსვეს წმინდასა შენსა სხეულსა ძირონი და ამოხდენ: „სად არის მცველნი კუბოსი“, მაგრამ იმ ადგილას მიადგნენ ანგელოზნი, რომლებიც მოდიოდნენ ზეციდგან თეთრი სამოსლით — ასრე ვითარც მზე მოვიდნენ. ერთმა ანგელოზმა გადააგდო მდებარე ღოღი და დაჯდა მასზე, უთხრა ძირონმცხებულთა:

— დაეხსენით ტირილსა: იესო ქრისტე აღდგა მკვდრეთით და მთელს სოფელს მოანიჭა სიცოცხლე და ნახა ადამის წიგნი. წადით და უთხარით მოწაფეებს, რომ ისინი წავიდნენ გალილიაში, იქ ისინი ნახავენ ქრისტეს. მეტე ქრისტე შეიქნება მარჯვნივთ მამისა ღვთისა.

ამ უამს სთქვა უფალმა იესო ქრისტემ:

— ჭი, კურთხეული დედაო ჩემო, ყოვლად წმინდაო ღვთის მშობელო, მარადის ქალწული მარია, ჭეშმარიტად მთელის სიზმარი შენი: მე ვიქნები დატანჯული უგანონოდ იუდეისაგან, და მესამე დღეს მკვდრეთით აღდგები, და სასული შენი აღიმადლდების, ქრისტიანებს ვაჩუქებ მე სიცოცხლეს მარადის უგუნითი უგუნისამდე, ამინ.

ვინც, ღვთის-მშობელო, შენს სიზმარს შეინახავს, მე იმ კაცს მივიღებ სიკვდილის შემდეგ ზეციურ დიდების შინა, და მის სასლთანა არ გაივლის არავითარი ბოროტი კაცი და არც მცარცველი, ის იქნება დაფარული უცრად სიკვდილისაგან და სხვა დიდი სიხარული, ბედნიერება და ნამყოფიერება მიეტემა. ვინც გზავრობაში წმინდათ იქნება, იმ კაცს არ მიეკარება ბოროტი ეშმაკი, არც ბოროტი შხამიანი გველები და არა ჭკუნიერი ქმნილება არ მიუდგება იმას გასარღვევად, და არც დაარჩობს წყალი იმას, არამედ იქნება დაფარული ყოველივე გაჭირვებისაგან. უკეთუ რომელი ქალი დაიჭერს და შეინახავს ამ წე-

всего міра и во спасеніе всѣхъ душъ; солнце затмилось; луна превратилась въ землю; небо и земля поколебались; камни разрушились; занавѣсъ въ храмѣ Іерусалимскомъ разорвалась сверху до низу на двѣ части; въ 6 часовъ земля затмилась; затѣмъ прекрасный Іосифъ и Никодимось, съ вѣдома Понтійскаго Пилата, сняли святое тѣло твое съ креста и положили въ гробъ; утромъ рано пришли стражи и охраняли тѣло твое; на третій день, рано утромъ, пришли къ твоему тѣлу мирносицы, помазали св. тѣло миромъ и говорили: „Гдѣ же стражи гроба?“ Но тогда къ тому мѣсту подступили ангелы, которые спустились съ неба въ бѣлой одеждѣ наподобіе солнца. Одинъ изъ ангеловъ отвалилъ прислоненный большой камень, сѣлъ на него и сказалъ мирносицамъ:

„Перестаньте плакать: Іисусъ Христось воскресъ изъ мертвыхъ, даровавъ всему міру жизнь, и нашель рукописаніе Адамово; ступайте и скажите ученикамъ, чтобы они отправились въ Галилею. Тамъ они увидятъ Христа; затѣмъ Христось возсядетъ одесную Отца своего“.

Тогда Іисусъ Христось сказалъ:

„О, благословенная мать моя, Пресв. Богородица, правду обо Мнѣ говорить сонъ твой: Я буду незаконно замученъ іудеями, воскресну въ третій дѣнь, имя твое возвеличится, христіанамъ подарю Я жизнь во вѣки вѣковъ, аминь.“

Кто, Богородица, будетъ хранить твой сонъ, того человека, послѣ его смерти, Я приму въ величіи небесномъ, и около его дома не пройдетъ ни одинъ злой человекъ или хищникъ; онъ будетъ сохраненъ отъ внезапной смерти; кромѣ того, онъ будетъ награжденъ великою радостью, счастіемъ и плодовитостью. Кто въ дорогѣ будетъ чистъ, того человека не коснется ни дьяволъ, ни злой искуситель, ни злая ядовитая змѣя, и никакая тварь земная не коснется его для разрушенія; не утонетъ онъ въ водѣ, но будетъ охраняемъ отъ всѣхъ несчастій. Кто изъ женщинъ будетъ

წილს წმინდად ღმერთის შობის დროს წაიკითხავს, ანუ სხვას წაიკითხებებს ღმერთი ურადლებით მოისმენს, იმ ქალს შვილის შობა არ გაუმნელდება ღმერთს გადაჩეხება, ამისთვის უნდა ამბობდეს: იესო ქრისტე ჩემთან არის, ქრისტე მე მიყვარს, ყოველივე ბოროტისაგან, უბედურებისაგან ღმერთს ღმერთს, კმეკისაგან დამიხსნის, გთხოვ შენ იყო ჩემ მამა, რომელმაც მიიღო სატანჯველი ჩვენ ცოდვილთათვის, სისხლი შენი ძვირფასი დააქვია, წმინდა იოანეს მოციქულის სიტყვებით მოინათლე იორდანის მდინარის წყალში, იესო ქრისტე, დამიფარე მე ცოდვილი ცეცხლისაგან ღმერთს სისხლისაგან.

კაცი, რომელიც სიკვდილის დროს წაიკითხავს ამ ყოველად წმინდა ღმერთს-მშობლის სიზმარს ანუ სხვას წაიკითხებებს ღმერთი კი გულ-მოწიწებით მოისმენს ღმერთს ცოდვებს, იქნება შენებულ ცოდვისაგან ღმერთს დახსნილი სამუდამო ტანჯვისაგან, ის იქნება წყვანილი ანგლოზებისაგან სასუფეველში, ღმერთს მისი იქნება ნიდაგ მოსვენებაში, სამუდამო სიხარულში, რომელიც ამ წერილს არ დაიჯერებს ღმერთს არ ირწმუნებს, ის კაცი უფლისაგან იქნება დაწყევლილი ღმერთს მიიღებს სიკვდილსა მწარესა, სამუდამო დაუცხრომელ ცეცხლს, სულსა მისსა წაიღებენ კმეკები წყევლნი ქვესკნელსა ჯოჯოხეთში — სამუდამო სატანჯველად.

რომელიც ამ წერილს მიიღებს ღმერთს მოდგენებით ირწმუნებს, ღმერთს ცოდვებს ღმერთს შეთხოვს, იმას მიიღებს სამოთხეში, სამუდამო სიხარულში, ღმერთს ყოველად წმინდისა ღმერთს-მშობლისა მარტირისა ღმერთს წმინდანის ღმერთს იესო ქრისტე. (ეს ყოველად წმინდა სიტყვები გვაქვს ჩვენ მოცემული ამ სოფლად ღმერთს ჩვენს იესო ქრისტესაგან, რომელიც მისცა სიკვდილისაგან ღმერთს, რომელმაც გაუგზავნა თვის მას ხელმწიფეს ომინობის დროს იმავ მარტისა, შემდეგ გურთხევისა. ამინ).

ამ წერილს აქვს იმისთანა ძალა, რომ რომელიც გადასწერს, ან სხვას წაიკითხებებს ღმერთს გულს მოდგენებით გაიგონებს, იმას კმატეობა ორმოცი ღმერთს შენაცოდები, ყოველი ბოროტი აზრი ექნება დაგარეული.

соблюдать и свято хранить это письмо и прочтеть его во время родовъ, или другого заставить прочесть, и сама внимательно выслушаетъ,—у той женщины роды не будутъ трудны, и она сразу избавится отъ родовъ; для этого нужно только чтобы она говорила: Иисусъ Христосъ со мною, меня Онъ спасетъ отъ несчастья какъ днемъ, такъ и ночью; меня Онъ спасетъ отъ дьявола. Молю Тебя, будь за меня Ты, Который принялъ мученичество за насъ грѣшныхъ и кровь твою драгоценную пролилъ, и словами св. Іоанна апостола крестился въ рѣкѣ Іорданѣ. Иисусъ Христосъ, сохрани меня отъ огня и внезапнаго кровоизліанія“.

Мужчинѣ, который передъ смертью прочтеть сей сонъ Пресв. Богородицы или другого заставить прочесть, а самъ съ благоговѣніемъ выслушаетъ и раскается въ грѣхахъ, простятся грѣхи, и онъ будетъ освобожденъ отъ вѣчныхъ мукъ; его возьмутъ ангелы въ царство небесное, и душа его будетъ въ вѣчномъ спокойствіи и въ вѣчной радости. Кто не повѣритъ этому письму и не приметъ его, тотъ будетъ проклятъ Господомъ, подвергнется тяжелой смерти и гееннѣ огненной; душу его возьмутъ въ адъ проклятые дьяволы для вѣчныхъ мукъ.

Кто письмо сіе приметъ и благоговѣнно повѣритъ, и за грѣхи свои будетъ просить у Бога, того Иисусъ Христосъ молитвами Пресв. Богородицы Маріи и всѣхъ святыхъ приметъ въ рай, въ вѣчную радость. (Эти слова Пресв. Богородицы даны намъ въ этомъ мірѣ самимъ Иисусомъ Христомъ: ихъ Онъ далъ Сикраліонскому папѣ, который послалъ ихъ государю, своему брату, во время войны, въ томъ же мартѣ мѣсяцѣ, послѣ коронованія, аминь).

Письмо это имѣетъ такую силу, что кто переписетъ его, или прочтеть, или заставить прочесть другого, а самъ благоговѣнно выслушаетъ, тому простятся сорокадневные грѣхи, и всѣ дурныя мысли оставятъ его.

ეს წერილი არის ნაპოვნი ბრიტანიის მიწაზე, ოლბის გზაზე, წმინდა მისეილ-მსგავს ანგელოზის სატის წინაშე, რომელიც იყო ნაწერი რქოს ბრილიანტიან ვარსის ასობით და მასზე იყო ნაწერი ამ რიგად: მე იესო ქრისტე გიბრძნებ და გიქადაგებ ღვთის ძალას თქვენ, რომ შახათს დაწვების შემდეგ არავითარი სამუშაო არ იმუშაოთ, არამედ შეინახეთ ღვთისათვის და დედისა ყოვლად წმინდა ღვთის-მშობლისათვის; უკეთუ დედასა ჩემსა არ ელოცნა, აქამდე თქვენ იქნებოდით დასოცნი და დაღუპულნი მწუხარე სიკვდილისაგან. გიბრძნებთ თქვენ, არ იმუშაოთ კვირა-უქმი დღეები ბოსტანი, არავითარი ნამყოფი არ იმუშაოთ არც თქვენ სასლში და არც სსვისაში, არამედ იწამეთ ღმერთი, ილოცეთ გულ-მოდგინებით, ხოლო მე მოგეცე ექვსი დღე სამუშაოდ, რომელ დღესაც იქმოდეთ თქვენ საჭირო საქმეებს, ხოლო მეშვიდე დღე შეინახეთ წმინდა კეთილის საქმისათვის; უკეთუ არ დაიჯერებ ამ ჩემს ბრძანებას, მაშინ მე თქვენ დაგამშვეთ, მოგანიჭებთ თქვენ ბოროტს ფიქრებსა, მნელს ომიანობას, ცუცხლსა საოცარსა, ქუხილსა, მიწის ძვრასა, გაკადვიბე ხელმწიფეზე მთავარ ანგელოზსა, მამას შეილზე, შეილს მამაზე, ძმას ძმაზე, მეზობელს მეზობელზე, ყველას თქვენ ამოგწვევტავთ, მაშინ ამაყობას ჩამოგართმევ, მაშინ გაიგებთ ღვთის ძალას და რისხვას; კიდევ გეტყვით მართლ-მადიდებელთა ქრისტეანთა:

წმინდა კვირახობით იარეთ საყდარში ცოლით და შვილით, ერთი მეორესთან ნუ იღაპარებთ, იგონებდეთ ვითხვასა და ღოცვასა ღვთისასა, ინახებდეთ ცოლვასა, უკეთუ ამ რიგათ არ იმოქმედებთ, მე თქვენ დაგისევთ ფრინველებს, რომლისაგანაც ცუდი ხნობა აღვიდგებათ. კიდევ გეტყვით მე თქვენ ამასზე: არ დაიფიცოთ „ეს ასეთა ღმერთმანია, ან არა“, არამედ მე თქვენ გაგანინეთ სახისამებრ ჩემისა და ამისათვის თქვენ ნუ კი ინდობებთ ჩემს რისხვას; ერთი მეორეს ნუ კი ივიწეებთ, ტყუილზე დედ-მამა გებრალბოდესთ, ნუ ედიდგულებით, მართლის გულით გლასაკთა წუალობა გაცვით, მშიერსა აჭამეთ, მწუწრვალს ასვით, შიშველი შემოსეთ, ვათმეოფეს ნასავდეთ, მკვლარი დამარსეთ, უკეთუ თქვენ ამ რიგათ იმოქმედებთ,

Письмо это найдено въ Британской землѣ, на дорогѣ Олопской, предъ образомъ, похожимъ на образъ св. ангела Михаила; оно было писано золотыми буквами съ брильянтовымъ бордюромъ и написано было такъ: „Я, Иисусъ Христосъ, повелѣваю и проповѣдываю вамъ силу Бога, чтобы вы съ наступленіемъ субботы прекращали всякую работу, хранили ее изъ-за Бога, изъ уваженія ко Мнѣ и Пресв. Богородицѣ; если бы мать моя не молилась за васъ, вы бы до сего времени погибли отъ печальной смерти. Повелѣваю вамъ, по воскреснымъ и праздничнымъ днямъ ни обрабатывать огородъ, ни заниматься собираніемъ какихъ-нибудь плодовъ какъ въ своемъ, такъ и въ чужомъ домѣ, но вѣруйте въ Бога, молитесь благоговѣйно, ибо Я далъ вамъ шесть дней на работу, въ продолженіе которыхъ дѣлайте всѣ нужныя вамъ дѣла, а день седьмой сохраните для святыхъ добрыхъ дѣлъ.

Если вы не повѣрите моему велѣнію, то Я поражу васъ голодомъ, пошлю вамъ дурныя мысли, тяжкую войну, необыкновенный огонь, громъ, землетрясеніе; возбужу на государя архангела, возбужу отца на сына, сына на отца, брата на брата, сосѣда на сосѣда, и всѣхъ васъ уничтожу; тогда Я лишу васъ гордости, тогда вы поймете силу и гнѣвъ Божій.

Еще скажу вамъ, православныя христіане: по святымъ воскреснымъ днямъ ходите въ церковь съ женою и дѣтьми, между собой (въ церкви) не говорите, слушайте чтенія и молитвы Божіи, кайтесь въ грѣхахъ. Если вы не будете такъ поступать, то Я пошлю птицъ, отъ которыхъ разовьется у васъ плохой нравъ. Еще скажу Я вамъ о слѣдующемъ. Не говорите: „это такъ, ей Богу, или не такъ.“ Вѣдь Я васъ создалъ по своему подобію, поэтому вы не гнѣвайте Меня, другъ друга не забывайте, во лжи жалѣйте родителей, не проявляйте высокомерія по отношенію къ нимъ, чистымъ сердцемъ давайте нищимъ милостыню, голоднаго накормите, жаждущаго напоите, нагого одѣвайте, больного посѣщайте, покойника хороните.

მასინ მე თქვენ სულს მივცემ სსსუფიველს, მიუტევებ თავანთ შე-
ცოდებას.

ერწმუნეთ ამ წერილს. რომელი კაციც არ ირწმუნებს, მასინ ის
კაცი ვერ შეინანებს თავის ცოდვებს და არც შეიძლება მიიღოს ნებიე-
რი სიკვდილი, მიუღებლათ წმინდა სისსლისა და სორცისა ჩემისა,
იქნება უგუნისამდე წყუული. რომელიც ამ წერილს მიიღებს და გადას-
წერს, იმას, თუ გინდ რომ ქონდეს ცოდვები, როგორც ცას აქვს
ვარსკვლავები და ზღვას სიღა, მანც მიუტევება, მიიღებს ზეციერს
სისარულს და ექნება იმას სამუდამო სისარული.

წელიწადში თორმეტი ჰარასკევი უნდა იმარსულათ ამ წინათ:
მზის ჩასვლამდე პური და ღვინო უკამეთ ზომით—ერთი ინჯრს დღე-
ში, ილაცეთ იმ ჰარასკევს თორმეტი „მამო ჩვენო“, თუთსმეტი
„გისაროდეთ“ და ერთი „მწამსი“:

პირველი ჰარასკევი—დიდის-მარხვისა სატანჯო პირთათვის. ამ
დღეს პირველმა კაცმა აღამმა გადახიჯა უფლის მცნებასა და მისათ-
ვის გადიოდადო სამოთხიდან ღმერთთან ექვს საათზე დილით. ვინც
ამ ჰარასკევს შეინახავს, ის უეცრის სიკვდილისაგან არ მოკვდება.

მეორე ჰარასკევს, რომელიც იმარსულებს—ღვთის მშობლის ხა-
რებისას, როდესაც მოკლა კანმა აბელი დილის ორ საათზე, იმას
ღმერთი სიკეთეს არ მოაკლებს.

მესამე ჰარასკევს, ამღლების წინა, როდესაც სოდომ გომო-
რის ქალაქი დაიღუპა შუალამისას, ვინც ამ ჰარასკევს შეინახავს ის
უეცარი სიკვდილისაგან არ მოკვდება.

მეოთხე ჰარასკევი—დიდი-მარხვის უგანასკნელი კვირისა, როდე-
საც ჯარს ეცვა ჩვენი უფალი იესო ქრისტე. ვინც ამ ჰარასკევს შეი-
ნახავს, საუგუნო სატანჯველს არ ნახავს.

მესუთე ჰარასკევი—წინა ჰარასკევი სული წმინდის მოფენისა,
როდესაც უფალმა დაიმორჩილა სერგიონი, როდესაც უფალმა დაის-
ნა იოანე ნათლის მცემელი ექვს საათზე დილით. ვინც ამ ჰარას-
კევს შეინახავს, ის იქნება სიმართლით.

Если вы такъ будете поступать, тогда Я вашу душу приму въ царство небесное и прощу каждому его грѣхи.

Повѣрьте этому письму. Кто не повѣритъ, тотъ не можетъ умалить свои грѣхи, не удостоится спокойной смерти, не приобщится къ плоти и крови моей, и будетъ проклятъ вѣчно.

Кто письмо это приметъ и перепишетъ, тому, если бы даже онъ имѣлъ столько грѣховъ, сколько небо имѣетъ звѣздъ и море песчинокъ, все-таки простятся грѣхи; онъ получитъ небесную радость, и будетъ обладать вѣчною отрадой.

Въ теченіе года надо соблюдать постъ въ 12 пятницъ слѣдующимъ образомъ: кушайте разъ въ день хлѣбъ и вино въ мѣру до захода солнца, въ эту пятницу прочтите 12 разъ „Отче нашъ“, 12 разъ „Радуйся“ и разъ „Символь вѣры“.

Первая пятница—пятница Великаго поста для обреченныхъ на наказаніе. Въ этотъ день первый человѣкъ нарушилъ заповѣдь Божию, и потому Богъ изгналъ его изъ рая утромъ въ 6 часовъ. Кто эту пятницу будетъ соблюдать, тотъ не умретъ отъ внезапной смерти.

Кто будетъ соблюдать постъ въ другую пятницу—Благовѣщенія Богородицѣ, когда Каинъ убилъ Авеля въ 2 часа утра, того Богъ не лишитъ своихъ благъ.

Кто будетъ соблюдать третью пятницу—передъ Вознесеніемъ, когда Содомъ и Гоморра погибли въ полночь, тотъ не умретъ отъ внезапной смерти.

4-ая пятница — послѣдней недѣли Великаго поста, когда Господь нашъ Иисусъ Христосъ былъ распятъ. Кто будетъ соблюдать эту пятницу, тотъ не увидитъ вѣчныхъ мукъ.

5-ая пятница—первая передъ Явленіемъ Св. Духа, когда Господь преодолѣлъ Сергіона, когда Господь спасъ Іоанна Крестителя, въ 6 ч. утра. Кто будетъ соблюдать эту пятницу, тотъ будетъ правдивъ.

მეჭყესე ჰარასკევი—შობის წინ. ვინც ამ ჰარასკევს შეინახავს, იმისათვის განმზადებულია ზეცური დიდება.

მეშვიდე ჰარასკევი—ზეტრე-ჰავლობის წინა ჰარასკევი, როდესაც მოსკო მთუკლინა ეგვიპტელებს სატანჯეელი—წყალი სისხლად გადაუქცია ღამის ექვს საათზე. ვინც ამ ჰარასკევს შეინახავს, ის თავის მტრისგან დაფარული იქნება.

მერვე ჰარასკევი—მცხეთისა ჩვენისა ღვთის-მშობლისა, როდესაც მოსკო მიიღო კანონი სინაის მთაზე. ვინც ამ ჰარასკევს შეინახავს, იმას სიკვდილის დროს გამოემცხადება ღვთის-მშობელი.

მეტხრე ჰარასკევი—თავის კვეთისა იოანე ნათლის მცემელისა. ვინც ამ ჰარასკევს შეინახავს, იმას თავის განკალი არ ექნება არც ოღეს.

მეთე ჰარასკევი—ამაღლების წინა, როდესაც მოსკო გააპო წითელი ზღვა ზე გაიყვანა თავის ხალხი. ვინც ამ ჰარასკევს შეინახავს, ჯოჯოხეთში არ ჩავარდება.

მეთერთმეტე ჰარასკევი—პირველი წოდებული ანდრეასი. ვინც ამ ჰარასკევს შეინახავს, იქნება დაფარული მარცხის სიკვდილისაგან.

მეთორმეტე ჰარასკევი—ამაღლების წინა. ვინც ამ ჰარასკევს შეინახავს ცოდვილის სიკვდილისაგან არ მოკვდება.

ვინც ამ ანდრეაშულ წიგნს დაივიწყებს თავის სიცოცხლეში, მას ჩაესახება ყმაწვილი მუცელში ზე ის იქნება ან ბრძა, ან ცრუ, ან კოჭლი, ან მტარცველი, ან ცოდვილთანი, ყოველივე ბოროტის მქნელი.

ჩვენ ყოველნი მართლ-მადიდებლნი ქრისტეანენი უნდა ვინახავდეთ ამ თორმეტ ჰარასკევს, რომელიც სწერია ზევით. ამ ჰარასკევის შეინახვისთვის ღმერთი დაგვასახუქრებს თავისი დიდი წყალობით. ამინ.

6-ая пятница—пятница передъ Рождествомъ. Кто будетъ соблюдать эту пятницу, для него будетъ приготовлено небесное величіе.

Седьмая пятница—пятница предъ праздникомъ Петра и Павла, когда Моисей явилъ египтянамъ казнь,—воду обратилъ въ кровь, въ 6 ч. ночи. Кто будетъ соблюдать эту пятницу, тотъ будетъ невредимъ отъ своего врага.

8-ая пятница—покровительницы нашей Богородицы, когда Моисей получилъ заповѣди на Синайской горѣ. Кто эту пятницу будетъ хранить, тому при смерти явится Богоматерь.

9-ая пятница—пятница усѣкновенія главы Іоанна Крестителя. Кто эту пятницу будетъ хранить, у того никогда не будетъ шатанья головы.

10-ая пятница—пятница предъ Вознесеніемъ, когда Моисей разсѣкъ Чермное море и провелъ свой народъ. Кто эту пятницу будетъ хранить, тотъ не попадетъ въ адъ.

11-ая пятница—такъ называемая пятница Андрея. Кто будетъ хранить эту пятницу, тотъ будетъ сохраненъ отъ случайной смерти.

12-ая пятница—пятница предъ Вознесеніемъ. Кто будетъ хранить эту пятницу, тотъ не умретъ отъ грѣховной смерти.

Кто забудетъ въ своей жизни сіе письмо-завѣщаніе, у того будетъ зачатіе плода въ утробѣ, но ребенокъ будетъ или слѣпъ, или нѣмъ, или хромъ, или хищникъ, или грѣшникъ, совершитель всѣхъ грѣховъ.

Мы всѣ, православные христіане, должны хранить перечисленныя выше 12 пятницъ: изъ-за сохраненія этихъ пятницъ Богъ наградитъ насъ своими несмѣтными щедротами. Аминь.

Е. Такай-швили.

ადამის წერილი და პელი ჭეშმარიტის გარენა.

ადამისა და კეის შეცოდების მეტყველებითა დასახსლა ისინი სა-
ლოს სამოთხისა და ნება არ ჰქონდათ, რომ მეტად მოსულიყვნენ სა-
მოთხეში.

ადამი მეშინებდა მინდორში, ეკა კი რჩებოდა შინ და ხელსაჭ-
ნასს აკეთებდა.

ეკა დაორსულდა და ეშინოდა შვილის შობისა, ამისთვის ის მე-
დამ იყო მოწყენილი და ხანდისხან ტირილდა.

ერთხელ ადამი სამუშაოდ მინდორში წავიდა. ეკა მარტოდ დარ-
ჩა; მოაგონდა მისი მომაკვლი გაჭირვება და დაიწყო ტირილი.

ამ დროს მოვიდა ეშმაკი და უთხრა ეკას:

„ეკა, რას მომტყე, რომ გადაგარჩინო ამ გაჭირვებასო, მომე-
ცი ჰირობა, რომ დაუხადებელი არ დაიბადოს და უსიკვდილო არ
მოკვდეს; გარდა ამისა სული ყველა შენი შთამომავლობის შეკუთვრა-
დეს მე“.

ეკა დასთანხმდა. ისშინ ეშმაკმა მოიტანა დიდი ლოდი ქვა და
მოაწვინა ადამს და ეკას ნეკის სისხლითა.

ეშმაკმა ეს ქვა ჩააგდო მდინარე იორდანეში. როდესაც იესო
ქრისტე ინათლებოდა იოანესაგან, მასშინ ქრისტეს მოუხდა დადგომა
ამ ქვაზე და ეს ქვა გარდაიქცა მარილად და შეიქნა უკმულო თევზთა მიერ.

როცა ქრისტე დაიბადა, შეიქნა დაწვეული ჰირობა ადამი და
ეკასი, რომელიც იყო მიტყეული ეშმაკისა.

სიკვდილის შემდეგ ადამი იქნა დამარსულ იმ ადგილას, სადაც
მეტყე იყო ასეხეული გეგსიმანიის ბაღი.

Рукописаніе Адама и происхожденіе честнаго древа.

(Записано въ с. Ведидь-кари, Сенакскаго уѣзда, со словъ 70-ти лѣтняго священника, не знающаго по-русски, Ивана Почхуа).

~~~~~

Послѣ того какъ Адамъ и Ева согрѣшили, Богъ поселилъ ихъ около рая. Они больше не имѣли права посѣщать рай.

Адамъ работалъ въ полѣ, Ева оставалась дома и занималась рукодѣліемъ.

Ева забеременѣла и боялась родовъ. Поэтому она всегда была печальна, а порою и плакала.

Однажды Адамъ отправился въ поле на работу. Ева осталась одна; она вспомнила о предстоящихъ мукахъ и начала плакать.

Тогда явился дьяволъ и сказалъ Евѣ:

„Ева, что ты мнѣ дашь, если я тебя освобожу отъ предстоящей бѣды? Обѣщай мнѣ, чтобы нерожденный не родился и безсмертный не умеръ, и, кромѣ того, чтобы души всѣхъ твоихъ потомковъ принадлежали мнѣ“.

Ева согласилась. Тогда дьяволъ принесъ большой камень и заставилъ Адама и Еву сдѣлать запись кровью мизинца.

Дьяволъ бросилъ этотъ камень въ рѣку Іорданъ. Когда Іисусъ Христосъ принималъ крещеніе отъ Іоанна, случилось такъ, что Христу пришлось стоять на этомъ самомъ камнѣ; тогда камень тотъ превратился въ соль, которая была поѣдена рыбами.

Когда Христосъ родился, условіе, данное Адамомъ и Евой дьяволу, было нарушено.

Послѣ смерти Адамъ былъ похороненъ на томъ мѣстѣ, гдѣ потомъ былъ разбитъ Геосиманскій садъ.

ადამის საფლავზე აღმოცენა რდა დიდი სე, რომელიც შესდგე-
ბოდა ორი ხისაგან, ფიჭვი და ნაძვისაგან.

როცა სოლომონ ბრძენი აშენებდა ტაძარს, ეს სე იქმნა მოკ-
რელ სოლომონის ბრძანებითა. ამ სემ გამოიჩინა საკვირველი ძალა.
უნდოდანთ გადაჭრა ამ ხისა, მაგრამ როცა იქმნა დადებულ ერთს
გვერდზე, სე გაგრძელდა და როცა იქმნა დადებულ მეორე გვერდზე,
სე საშინლად დამოკლდა. სოლომონმა ბრძანა სასოებით შეენასათ ეს
საკვირველი სე.

სახელი სოლომონის სიბრძნისა განთქმულ იქმნა ყოველგან და
სანასაყად ამ ბრძენისა მოვიდა დედოფალი თინიკის სასულეშვიფოსი.

სოლომონმა გააკვირვა სტუმარი თავისი სიბრძნითა და ქონები-
თა; სხვათა შორის ბრძენმა უჩვენა დედოფალს ეს საკვირველი სე.

დედოფალი დააჯდა ამ ხესა; სე გასრიალდა და დაიწიპინა.
მაშინ დედოფალი ადგა და სთქვა: „სდგინ, სდგინ ძეო, რჯულის
მომასწავლებლო.“ სოლომონ იქმნა გაკვირვებულ დედოფლის სიტყვი-
ბითა, მაგრამ რცხენოდა ბრძენს კითხა ქალისათვის, რას ნიშნავ-
და ესა.

როდესაც დედოფალი გაემგზავრა თავის სასახლეში, სოლომონ-
მა აჩუქა უთვალავი ოქრო და ვერცხლი. სხვათა შორის აჩუქა მოსამ-
სახურები და უბრძანა მათ, გაეგოთ რას ნიშნავდა ქალის სიტყვი-
ბა: „სდგინ, სდგინ ძეო, რჯულის მომასწავლებლო“.

როცა დედოფალი მოვიდა თავის სასახლეში, კითხა ნაჩუქარ
მოსამსახურებს, რის მიზნითა არიან ისინი გამოგზავნილნი თინი-
კიაში; მაგრამ მოსამსახურებმა არ გააცხადეს.

მაშინ დედოფალმა უთხრა მათ: „ვიცი, რატომ ხართ გამოგ-
ზავნილნი. თქვენ წადით და უთხარით სოლომონს, რომ ის სიტყვი-
ბი ნიშნავს შემდეგს: „ელდგება, ე. ი. მოვა ისეთი ძე, რომელსაც
მოაქვს რჯული ქვეყნის ცოდვებისაგან დასასხნელად“. ბოლოს ესო
ქრისტე იქმნა ჟვარცმულ იმ ხესე, რომელსეც დააჯდა თინიკი-
ლის დედოფალი.

На могилѣ Адама выросло дерево, которое состояло изъ двухъ деревьевъ, кедра и сосны.

Когда Соломонъ Мудрый строилъ храмъ, тогда по его приказанію дерево это было срублено, но оно выказало удивительное свойство (силу): хотѣли перерѣзать его, но когда положили на одинъ бокъ, дерево вытянулось въ длину, а когда положили на другой бокъ, оно очень сократилось. Соломонъ приказалъ тщательно хранить это удивительное дерево.

Слава мудрости Соломона распространилась всюду, и царица Финикійскаго государства посѣтила этого мудреца.

Соломонъ удивилъ гостью своею мудростью и богатствомъ. Между прочимъ, мудрецъ показалъ царицѣ и это удивительное дерево.

Царица усѣлась на этомъ деревѣ; дерево ускользнуло и запицало (заскрипѣло).

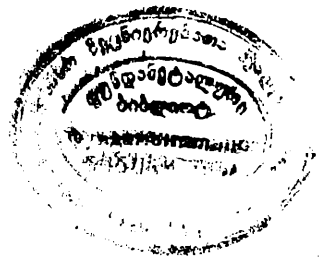
Тогда царица встала и сказала; „Возстань, возстань, Сынъ, предвѣстникъ вѣры“. Соломонъ былъ удивленъ словами царицы, но мудрецъ стыдился спрашивать женщину, что сіе означало.

Когда царица собралась домой, Соломонъ подарилъ ей безсмѣтное количество золота и серебра и, между прочимъ, слугъ; послѣднимъ онъ приказалъ узнать, что означали слова: „Возстань, возстань, Сынъ, предвѣстникъ вѣры“.

Когда царица вернулась домой, то она спросила подаренныхъ слугъ, съ какой цѣлью они присланы въ Финикію; но слуги не открыли ей этого.

Тогда царица сказала имъ: „Я знаю, зачѣмъ вы присланы; отправьтесь и скажите Соломону, что слова тѣ означаютъ слѣдующее: встанеть, т.-е. явится такой Сынъ, который принесетъ вѣру для спасенія міра отъ грѣховъ“. Подъ конецъ Иисусъ Христосъ былъ распятъ на томъ деревѣ, на которомъ сидѣла финикійская царица.

Е. Такай-швили.

К 634
3

Замѣтки о двухъ рукописяхъ апокрифическаго характера.

Приведенное выше сказаніе: „Сонъ Пр. Богородицы“ можно поставить въ параллель съ довольно распространеннымъ апокрифическимъ сказаніемъ, извѣстнымъ подъ названіемъ: „Эпистоля о недѣлѣ“¹⁾. По мотивамъ и содержанію наше сказаніе очень подходитъ къ напечатаннымъ А. Хахановымъ двумъ сказаніямъ: „Заповѣдь и приказаніе Господа нашего Иисуса Христа, данныя свыше святому Силибистру, римскому папѣ“ и „Святое писаніе Иисуса Христа, приславное чудомъ Иисуса Христа, написанное въ формѣ креста собственною рукою золотыми буквами на еврейскомъ языкѣ и найденное въ 15 верстахъ отъ св. Ароши въ Ланге Долкаль (?). Его (письмо) прочиталъ и перевелъ сирота 7 лѣтъ, который до того былъ нѣмъ“²⁾. Последнее сказаніе, по словамъ А. Хаханова, ходило по рукамъ въ г. Гори во время холеры въ 1892 г., какъ заговоръ противъ страшной болѣзни. Сказаніе это предписываетъ почитать воскресные дни и поститься пять пятницъ, не повѣрившимъ же предписанію и нарушителямъ праздниковъ грозить проклятіемъ.³⁾

Что касается пятницъ, то нужно замѣтить, что грузины всегда строго соблюдали посты по средамъ и пятницамъ, но пятницу, кромѣ того, считали еще полупраздникомъ. По воз-

---

¹⁾ Н. Тихонравовъ. Памятники отреченной русской литературы, т. , стр. 314.

²⁾ Очерки по исторіи грузинской словесности А. С. Хаханова, вып. I., стр. 212—214, 143.

зрѣніямъ грузинскаго народа, по пятницамъ нельзя работать въ полѣ, въ огородѣ, вообще обрабатывать землю, но позволяется рубить дрова, работать въ лѣсу, дѣлать заборы, ѣздить по дѣламъ и заниматься торговлею. Такъ называемые „базары“ въ городахъ Западной Грузіи всегда происходятъ по пятницамъ, и тогда на торжищахъ можно встрѣтить чуть ли не больше народу, чѣмъ по воскреснымъ днямъ. Въ былое время соблюденіе пятницъ было строже, чѣмъ теперь, но во многихъ мѣстахъ Грузіи пятница и теперь считается полупраздникомъ. Пишущій эти строки не разъ былъ свидѣтелемъ въ Гуріи, когда на сельскомъ сходѣ крестьяне упрекали другъ друга въ несоблюденіи пятницъ и этимъ объясняли разлитіе рѣкъ, засуху, вѣтры, плохой урожай и другія бѣдствія. Если въ соблюденіи пятницъ нужно искать воздѣйствія апокрифовъ, то въ этомъ отношеніи апокрифы имѣли большее вліяніе на воззрѣнія грузинскаго народа.

О происхожденіи „Сна Пр. Богородицы“ въ нашемъ сказаніи имѣется два противорѣчивыхъ извѣстія. По одному изъ нихъ, приведенному въ скобкахъ, слова эти были даны Сикраліонскому папѣ. Въ рукописномъ сказаніи, приведенномъ А. Хахановымъ, какъ мы выше видѣли изъ заглавія, стоитъ Силибистро, т. е. Сильвесртъ. Едва ли, по нашему мнѣнію, можно видѣть въ словѣ Сикраліонскій искаженное въ народной рѣчи слово Силибистро. Скорѣе Сикраліонскій папа обозначаетъ Сицилійскаго папу и слово Сикраліонскій, т. е. Сицилійскій, употреблено вмѣсто слова Римскій.

По другому извѣстію, письмо о Снѣ Пр. Богородицы найдено въ Британской землѣ, на дорогѣ Олопской (?). Трудно сказать, что подразумѣвается подъ названіемъ Олопъ, Олопскій, но самое упоминаніе о Британніи заставляеть думать, что это извѣстіе поздняго происхожденія, потому что названіе „Британнія“ въ древнихъ грузинскихъ памятникахъ не встрѣчается.

„Рукописаніе Адама“, приведенное выше, составляет вариантъ такого же сказанія, напечатаннаго въ XVII выпускѣ „Сборника матеріаловъ для описанія мѣстностей и племень Кавказа“, стр. 144—145. Но сказаніе это встрѣчается и въ рукописяхъ.

Многоуважаемый Л. Г. Лопатинскій передалъ мнѣ для разбора временно присланную ему грузинскую рукопись, въ которой, между прочими апокрифическими сказаніями, встрѣчается и рукописаніе Адама.

Названная рукопись, въ 21,₅×17,₅ сент., написана на бумагѣ некрасивою скорописью „мхедрули“. Въ оглавленіяхъ иногда попадаются и заглавныя буквы „хуцури“. Чернила черныя и довольно поблекшія. Всѣхъ страницъ въ рукописи 305. Страницы обозначены арабскими цифрами. Переплетъ простой, бумажный. Время переписки нашей рукописи мы узнаемъ изъ записи въ концѣ, сдѣланной очень крупными буквами мхедрули:

ათას ოცასს ორმოც დ შვიდსა წელსა, თებერვლის თვესა, ეს მუ დასწერე გაიოზ კალანდარის შვიდმან ორმოცე დღესად.

„1847 года, мѣсяца февраля, переписалъ эту книгу я Гаіозъ Каландаришвили въ продолженіе двѣнадцати дней“.

Судя по фамиліи переписчика, рукопись переписана въ Гуріи. Переписчикъ, видимо, зналъ и по-русски, ибо тамъ, гдѣ кончается оглавленіе, на 304 страницѣ, по-русски написано: „конецъ“. Оригиналomъ для нашей рукописи, вѣроятно, служилъ списокъ, написанный алфавитомъ „хуцури“, потому что въ текстѣ попадаются сплошь и рядомъ ошибки, происшедшія отъ смѣшенія сходныхъ буквъ „хуцури“. Многочисленныя ошибки затрудняютъ пониманіе текста и нѣкоторыя мѣста дѣлаютъ совершенно непонятными.

По содержанію рукопись представляетъ сборникъ разныхъ статей, иногда безъ всякаго оглавленія. Статьи идутъ въ слѣдующемъ порядкѣ:

1. Статья, посвященная опредѣленію дня Пасхи и подвижныхъ праздниковъ вмѣстѣ съ врудѣлѣтомъ (стр. 1—10).

2. Апокрифическое сказаніе о сотвореніи міра (17—19). Сюда же примыкаетъ сказаніе, приписанное Діонисію Ареопагиту о сотвореніи рая и людей (19—28).

3. Ученія, взятая изъ книги „Жемчугъ“. სწავლანი გამოკრებილნი დიდთა წიგნთაგან, რომელსა ეწოდების მარტალიტი, გარდმოღებულნი დახადებისაგან (29—35).

4. Толкованія Ипполита о воплощеніи Господа Іисуса Христа, თარგმანება წმინდისა იპპოლიტესი განკაცებისათვის უფლისა იესო ქრისტესა (36—41).

5. Статья, напоминающая сказанія Діонисія Ареопагита о сотвореніи міра и животныхъ, которая составляетъ вариацию подобной же статьи, приведенной на страницахъ 19—28. Далѣе идутъ разныя статьи изъ священнаго писанія, входящія въ составъ книги „Жемчугъ“ (до 226 стр.).

6. Свѣдѣнія о Петросѣ Камцурели и Аладжорѣ (226—236). Съ этою статью связано толкованіе на армянскую ересь и перечислены всѣ отступленія армянской церкви отъ православной ¹⁾.

7. Затѣмъ идутъ 10 заповѣдей, перечисленіе семи таинствъ, вселенскихъ соборовъ, смертныхъ грѣховъ и добродѣтелей (236—247).

8. Исповѣданіе вѣры, годичные праздники и посты (248—274).

9. Каноническая книга Тимоѳея, св. архіепископа Александрійскаго.

წიგნი კანონებრივი ტიპითუ წმიდისა მთავარ კბისკობრზისა ალექსანდრიელისა (275—280).

---

¹⁾ Эти статьи напечатаны въ изданіи М. Сабинина „Рай Грузіи“, на грузин. языкѣ. Спб. 1882 г., стр. 629—635.

10. Кормчая книга св. Меодія, архієпископа Константинопольскаго (285—286).

11. Краткая исторія вселенскихъ соборовъ (283—290).

12. Статья о постахъ и оглавленіе (291—301).

Послѣднія три страницы заняты разными записями, не имѣющими значенія.

Другая рукопись, недавно пріобрѣтенная мною, въ 22,7×18 сент., написана тоже на бумагѣ скорописью „мхедрули“ и черными чернилами. Заглавныя буквы церковныя, уставныя. Всѣхъ страницъ въ рукописи 300. Переплетъ досчатый, обтянутый кожей съ тисненіями. Въ концѣ рукописи запись указываетъ на переписчика и время переписки:

ადიწერა წიგნი ესე ტფილისის ქალაქსა შსა სიონის სობორის დიაკონის გრიგოლ ჩრეკელიძისგან.

განსრულდა ივლისის 20-ს დღეს 1826-სა წელსა.

„Переписана книга сія въ городѣ Тифлисѣ дьякономъ Сіонскаго собора Григоріемъ Чрелаевымъ. Окончена (писаніемъ) іюля 20-го дня, 1826-го года.“

По содержанію и эта рукопись представляетъ сборникъ разныхъ статей и въ большинствѣ случаевъ повторяетъ статьи предыдущаго сборника. При сличеніи одинаковыхъ статей этихъ двухъ сборниковъ, я пришелъ къ убѣжденію, что текстамъ второго сборника должно быть отдано предпочтеніе, потому что въ нихъ попадается гораздо меньше ошибокъ, чѣмъ въ первомъ, и вообще весь второй сборникъ переписанъ тщательнѣе, чѣмъ первый. Изъ статей предыдущаго сборника мы тутъ встрѣчаемъ слѣдующія: апокрифическое сказаніе о сотвореніи міра; сказаніе Діонисія Ареопагита о сотвореніи райа и людей; толкованіе Ипполита о воплощеніи Иисуса Христа; ученія, взятая изъ книги „Жемчугъ“; свѣдѣнія о Петросѣ Камцурели и Аладжорѣ; толкованіе на армянскую ересь и отступленія армянской церкви отъ православной. Изъ статей, не имѣющихся въ первомъ сборникѣ, отмѣтимъ слѣдующія:

слово о второмъ пришествіи и концѣ міра (стр. 28—53): (эта большая статья въ началѣ имѣетъ замѣтку: „Книга эта называется „Хногонфрѣ“); диспутъ монаха Евфимія Грдзели съ Состеномъ, учителемъ армянской церкви ¹⁾); вопросы и отвѣты Соломона и Зирака (167—70); вопросы и отвѣты св. Василія и Григорія (161—180); отвѣты Григорія Богослова ангелу (180—182); сказанія Аѳанасія Александрійскаго (182—202); о бракѣ и опредѣленіи степеней родства и свойства (257—298).

Общимъ заглавіемъ нашего сборника можетъ служить слѣдующая строчка въ началѣ рукописи:

სწავლანი სწნი გამკურებულნი წთავან; წიგნისავან მარჯარატოს: ჳ დაბადებისავან ლთისა.

„Ученія духовныя, извлеченныя изъ книги „Жемчугъ“ и Библии Божеской. На страницѣ 299 приводится тщательно исполненная запись, которая, повидимому, опредѣляетъ происхождение нашего сборника. Тутъ сказано:

ესე წიგნი წინა მდებარე ²⁾), ბერძნულისავან კარდმოთავრებნა, ბერძნის იოანესავან, მისიოდის ძის ჰანუწისუილის ქსაძილონისავან, თქსსა ოკდომბეუსა, დღესა. 17. წელსა. 1785: ქალას ტფოდისს: სოლო ქართულსა კმასა ჳკდა შეწეობით, ოსეს ძის მღუდლის იოანესავან:

„Сія подлежащая книга переведена съ греческаго языка грекомъ Іоанномъ, сыномъ Михаила Папуцисъ-шеили, Ксифидіономъ, мѣсяца октября 17 дня, 1785 года, въ городѣ Тифлисѣ, а соглашена съ грузинскомъ языкомъ при содѣйствіи священника Іоанна Оседзе“.

Передъ этою записью имѣются ямбическіе стихи, въ крайнихъ букввахъ которыхъ читается слово „Іоаннъ“:

---

¹⁾ Статья эта напечатана въ изданіи М. Сабинина „Рай Грузіи“, на грузин. яз. Спб. 1882 г., стр. 615—621.

²⁾ Сохраняю знаки препинанія оригинала.

ითარგმნა ესე, წიგნი წინა მდებარე
ოღენ ბერძნულთ, ნათესავით ბერძნისაგან
ამას-თანაჲს, შრომითა ჭ თან ღუწითა
ნათხზად ქართულებრ. ოსეს მის მღუჭღვისაგან სოლო
ერთნი კიდურთა, შეტასწაონ სსსელები

„Переведена сия подлежащая книга съ греческаго языка грекомъ по происхожденію, при содѣйствіи и сотрудничествѣ, въ переложеніи грузинскомъ, священника Осесдзе, а имена ихъ узнаете изъ крайнихъ буквъ“.

Приведенныя записи, по нашему мнѣнію, относятся къ исторіи перевода на грузинскій языкъ книги, извѣстной подъ названіемъ: „Жемчугъ“. Какъ извѣстно, книга эта представляетъ выписки изъ Библии, отцовъ церкви и другихъ церковныхъ книгъ, а иногда и изъ апокрифовъ. Но описанныя нами сборники нельзя назвать въ строгомъ смыслѣ „Жемчугомъ“, потому что въ нихъ попадаются статьи, которыя не могли находиться въ греческомъ подлинникѣ. Для примѣра укажу на статью второго нашего сборника: „Диспутъ монаха Евфимія Грдзели съ Состеномъ, учителемъ армянской церкви“. Диспутъ этотъ имѣлъ мѣсто въ Грузіи при грузинскомъ царѣ Багрატѣ III (980—1014) и переданъ въ нашемъ сборникѣ такъ, какъ приводится въ другихъ грузинскихъ рукописяхъ, поэтому названная статья ни въ какомъ случаѣ не могла быть переведена съ греческаго языка. Кромѣ того, въ обоихъ нашихъ сборникахъ особо отмѣчены статьи, взятые изъ книги: „Жемчугъ“, чего не могло быть, если бы всѣ статьи составляли содержаніе названной книги.

Руководствуясь текстами этихъ двухъ рукописей, мы приведемъ ниже „Рукописаніе Адама“, но пока скажемъ нѣсколько словъ о содержаніи первыхъ страницъ второй рукописи.

На первой страницѣ приводятся свѣдѣнія, въ какомъ

мѣсяцѣ, какого числа и въ которомъ часу имѣли мѣсто тѣ или другія библейскія событія. Отсюда мы узнаемъ, что сотвореніе міра было въ мартѣ мѣсяцѣ: 11-го марта Богъ сотворилъ небо и землю, 16-го вселенную и престолы (небесные), 17-го солнце и луну, 18-го свѣтъ и тьму, 19-го воду и сушу, 20-го небеса и дьяволовъ, 22-го Адама и Еву, 23-го Богъ почилъ отъ дѣлъ. Марта 25-го, въ воскресенье, во второмъ часу дня, было Благовѣщеніе; декабря 25-го, во вторникъ, въ 7 часовъ дня, родился Христосъ; 6-го января, въ воскресенье, въ полночь, было Крещеніе; 25-го марта родился Моисей.

Стр. 2—3. Вопросъ: Откуда произошла молитва: „Святый Боже, Святый крѣпкій, Святый безсмертный, помилуй насъ“?

Отвѣтъ: „Когда Богъ низвергъ съ неба Самаэля и сатану, чины ангеловъ хотѣли броситься внизъ вмѣстѣ съ ними, но архангелъ Михаилъ сказалъ: „Святый Боже, Святый крѣпкій, Святый безсмертный, помилуй насъ“, и чины ангеловъ остановились. Люди же научились этой молитвѣ отъ дитяти. Когда Константинополь сильно колебался отъ землетрясенія по невѣрію своему, то жители обратились къ Богу со слезами за помощью, и Духъ Святый вознесъ на небо малютку, не умѣвшаго еще говорить; малютка научился этой молитвѣ, которую пѣли третьи чины ангеловъ. Потомъ, когда малютка спустился на землю, люди научились отъ него пѣть: „Святый Боже, Святый крѣпкій, Святый безсмертный, помилуй насъ“.

Вопросъ: „Кто сказалъ *впервые*: „Слава Отцу, и Сыну, и Святому Духу“?

Отвѣтъ: „Когда Богъ создалъ Адама и вдунулъ въ него душу живую, Адамъ чихнулъ и впервые произнесъ это славословіе“.

Вопросъ: „Какое искусство создалъ Богъ прежде всего?“

Отвѣтъ: „Прежде всего Богъ создалъ искусство шитья. Когда Адамъ и Ева были изгнаны изъ рая, они пришили другъ другу листья смоковницы и прикрыли наготу свою“.

Загадка: „Меня родилъ отецъ мой безъ матери, я родилъ жену свою, жена моя родила дочь мою, а дочь моя родила отца моего“.

Объясненіе: „Богъ создалъ Адама изъ земли; изъ ребра Адама создана Ева; отъ Евы произошла Марія, отъ которой родился Христосъ, отецъ всѣхъ“.

Другія загадки въ этомъ же родѣ: всѣ имѣютъ въ виду событія библейскія.

На стр. 11 приводятся названія 75 народовъ, населяющихъ земной шаръ; среди нихъ много именъ мнѣицкихъ.

На стр. 12 перечислены названія семи небесъ: 1. Андаматъ (Магнитъ); 2. Хубакъ; 3. Егиникъ; 4. Синіэль; 5. Экарнія; 6. Фарнихъ; 7. Мармарили (Мраморъ).

На стр. 73—75 приводится рассказъ о сотвореніи неба и земли. Въ началѣ рассказа, въ видѣ заглавія, помѣщена такая записъ: „Сотвореніе неба и земли написано въ книгѣ: „Евфратъ“ (Յրէկոսեան Եւֆրատեան Գրքանէս Եւրֆրատեան). Рассказъ этотъ имѣется и въ первой рукописи, но о книгѣ: „Евфратъ“ въ ней не упоминается.

Когда Богъ приступилъ къ сотворенію неба и земли,—тогда выступилъ Саваоѳъ въ прекрасной лодкѣ, и Духъ Святой носился надъ нею.

Вопросъ: „Кто сидѣлъ въ лодкѣ и кто носился надъ лодкою?“

Отвѣтъ: „Отецъ, Сынъ и Духъ Святой.“

Вопросъ: „Откуда Богъ началъ творить небо и землю?“

Отвѣтъ: „Отъ Индіи, которая находится недалеко отъ правой стороны восхода солнца. Оттуда началъ Богъ сотвореніе неба и земли. Шесть разъ бросилъ Онъ вверхъ по горсти воды, и утвердились небеса по велѣнію Его. Седьмой разъ бросилъ Онъ „евграфу“, и *создалось небо*, которое мы видимъ глазами. Тогда Богъ украсилъ небеса, какъ подобало

Духу Святому, и, конечно, не такъ, какъ это мы видимъ, а какъ злато разостланное, блистающее паче солнца и украшенное разными цвѣтами. Никто не въ состояніи выразить блескъ и великолѣпіе второго неба: оно выше „евграфы“, все изъ золота и „антракса“, какъ приличествуетъ божеству Его. Такимъ же образомъ украшено и седьмое небо.

Обозрѣніе неба написано въ Библии. Рожденіе ангеловъ.

Приказаль Богъ, и изъ Него вышли 13 сонмовъ *ангеловъ*.

Сотвореніе Адама, какъ знаете, было въ Едемѣ, въ раю. Двѣнадцать золотыхъ стѣнъ окружали рай. Великія свѣтила свѣтили Адаму. Кто въ состояніи выразить благоуханіе рая! Ева была создана изъ ребра Адама по повелѣнію Бога. Ангелы взяли Адама (великія свѣтила двигались передъ нимъ) и привели на Голгоѳу. Надо и то знать, что погребеніе Адама и распятіе Христа было здѣсь. Ангелы взяли опять Адама, заставили его поклониться святому мѣсту Голгоѳѣ и привели обратно въ рай.

Сначала Богъ создалъ пресмыкающихся и животныхъ и сказалъ Адаму: „Я создалъ тебя по подобію своему и назвалъ тебя Адамомъ; теперь представляю тебѣ всѣхъ пресмыкающихся и животныхъ, и ты дай имъ названія“. Въ то же время Богъ занялся внутреннимъ устройствомъ рая, произвелъ всевозможныя фруктовыя деревья съ пріятными плодами и съ красными листьями, виноградныя лозы, дающія разноцвѣтныя плоды.

Богъ создалъ три вѣтра: одинъ бѣлый, одинъ черный, одинъ красный; вызвалъ изъ земли четыре источника (рѣки): одинъ называется Геонъ, что значитъ молоко; другой называется Бисонъ, что значитъ вино; третій называется Тигрисъ, что значитъ медъ; четвертый называется Евфратъ, что значитъ очень сладкій. Названія плодовъ деревьевъ, которые Богъ создалъ, знаетъ только Онъ одинъ. Подъ плодовыми деревьями въ раю вѣчно-зеленѣющія травы и зелья, тоже да-

ющія прекрасныя сѣмена (плоды). На деревьяхъ сидятъ птицы и сладкозвучно поютъ: „Святъ, Святъ“..., и величаютъ Бога. Внизу подъ деревьями чарующія тѣни. Блаженны сидящіе тамъ! Четыре источника обтекаютъ кругомъ рая, которыми поливаются плодовые растенія его. Тамъ нѣтъ ни солнца ни луны, а Богъ служитъ источникомъ свѣта для рая. Пребывающія въ раю души и ангелы такъ смотрятъ другъ на друга, какъ нѣжные друзья. Посреди рая стоитъ большое дерево; на томъ деревѣ разноцвѣтные плоды; длина его ствола три тысячи локтей, вышину его нельзя достать глазами. Адамъ и Ева сиживали подъ тѣмъ деревомъ.

Богъ приказалъ Адаму не ѣсть запрещеннаго плода до тѣхъ поръ, пока Онъ этого не позволитъ. Нѣкоторые говорятъ, что Богъ приказалъ ѣсть виноградъ и запретилъ употреблять въ пищу инжиръ (фигу).

Одеждою Адаму и Евѣ служили свѣтъ Божій и Его сіяніе. Когда они съѣли горькій тотъ плодъ, свѣтъ Божій оставилъ ихъ, и они облачились въ звѣриныя шкуры. Стражемъ у дверей рая былъ большой змѣй. Онъ получилъ взятку отъ дьявола, помѣстилъ его въ своей утробѣ и ввелъ въ рай.

Въ другомъ мѣстѣ нашей рукописи имѣется такой вариантъ:

Самаэль, исполненный зависти, сказалъ змѣю: „Такъ какъ Богъ создалъ Адама и Еву вопреки мнѣ, я завидую пребыванію ихъ въ раю. Поэтому я войду въ твою утробу, а ты, когда Ева будетъ гулять одна въ раю, продѣнь голову черезъ ограду рая, разинь пасть, и я буду говорить изъ утробы твоей, чтобы соблазнить ее и лишить рая. Змѣй разинуть пасть. Самаэль вошелъ въ змѣя. Ева гуляла одна. Змѣй раскрылъ пасть, и Самаэль сталъ говорить Евѣ:

„Богъ потому позволилъ вамъ ѣсть все плоды, кромѣ плодовъ отъ древа познанія добра и зла, что, если бы вы

отвѣдали того плода, вы бы стали богами, а Богъ изъ зависти не хочетъ этого“... (Далѣ приводится обычный разсказъ изъ Библии). Тогда змѣй бросился къ ногамъ Евы, обвился вокругъ нея отъ ногъ до головы, сталъ наушничать и соблазнилъ ее. Наушничество есть гибель души! Кража, прелюбодѣяніе, челоуѣкоубійство, гордость—все бываетъ отъ него.

Пока Адамъ и Ева не ѣли запрещеннаго плода, они не видѣли глазами. Когда дьяволъ повѣдалъ Евѣ, что Богъ съѣлъ запрещенный плодъ и сдѣлался Богомъ, а для нихъ Онъ не хочетъ того же самаго изъ зависти, Ева удивилась. „Бъйте и вы этотъ плодъ, сказалъ дьяволъ: и будете богами“. Тогда Ева достала руками тотъ плодъ и съѣла. Змѣй потомъ приползъ къ Адаму и соблазнилъ и его, заставивъ ѣсть тотъ же плодъ. Когда они съѣли запрещенный плодъ, они нашли себя нагими, посмотрѣли другъ на друга, и явилось у нихъ желаніе блуда. Побѣжали къ смоковницѣ, сорвали листья и прикрыли наготу свою. Капля сока отъ листа смоковницы упала на землю, и изъ нея выросла хлопчатая бумага. На вопросъ Бога: кто повелѣлъ имъ ѣсть запрещенный плодъ, Адамъ свалилъ вину на Еву, Ева на змѣя, змѣй на дьявола. Горе людямъ, которые сваливаютъ вину другъ на друга! Если бы Адамъ и Ева сказали: „Мы согрѣшили и прости насъ, Боже“, они не были бы изгнаны изъ рая.

По приказанію Бога явился ангель. Онъ удалилъ Адама и Еву изъ рая и далъ имъ деревянную соху, хлѣбныя зерна и хлопокъ, чтобы они пахали землю и сѣяли хлѣбъ для своего прокормленія, а хлопчатую бумагу употребляли бы на одежду. Ангель вознесся на небо и доложилъ Богу, что приказаніе Его исполнено. Но Богъ снова прислалъ ангела и приказалъ ему стать у дверей рая и слѣдить: если Адамъ и Ева раскаются въ грѣхахъ, снова принять ихъ въ рай. Но дьяволъ помѣшалъ этому и не допустилъ людей до рая. Онъ заставилъ Адама раздѣлить ложе съ Евою. Ева

забеременѣла. Наступила пора родовъ. Дьяволъ связалъ родильный органъ. Ева плакала и не могла родить. Адамъ въ отчаяніи бродилъ въ тѣхъ мѣстахъ и изыскивалъ средства. Дьяволъ явился Адаму въ образѣ лѣкаря и спросилъ его: „Зачѣмъ ты опечаленъ, Адамъ?“ Адамъ сказалъ: „Жена забеременѣла и не можетъ родить“. Дьяволъ сказалъ: „Что ты мнѣ дашь, если я разрѣшу ее отъ бремени“. Адамъ сказалъ: „Разрѣши и, что хочешь, дамъ“. Дьяволъ сказалъ: Ничего другого не хочу отъ тебя, дай мнѣ только то, что я попрошу“. Адамъ сказалъ: „Что ты просишь у меня?“ Дьяволъ сказалъ: Пока нерожденный не родится, бессмертный не умретъ и непогребенный не будетъ погребенъ, до тѣхъ поръ души твоихъ потомковъ предоставь мнѣ“.

Это послужило причиною того, что Христосъ явился въ свѣтъ, родился отъ Дѣвы, былъ распятъ, погребенъ и вывелъ изъ ада Адама и его потомковъ.

Горе тебѣ, дьяволъ! Ложь твоя обратилась на твою же голову. Христосъ Богъ нашъ вырвалъ изъ рукъ твоихъ ложью пріобрѣтенную мзду твою“.

Е. Такай-швили.

Отдѣльный оттискъ изъ „Сборника матеріаловъ для описанія мѣстностей и племенъ Кавказа“, вып. ххiv.

Напечатано по распоряженію г. Попечителя Кавказскаго Учебнаго округа.

Тифлисъ 1897. Типографія К. П. Козловскаго, Гол. просп., № 12.